

Ārvalstu izglītojamie Latvijas vispārējās izglītības iestādēs

Ivans Jānis Mihailovs¹, Aira Aija Krūmiņa²

Rīgas Stradiņa universitāte, Latvija

¹ *Komunikācijas studiju katedra,*

² *Veselības psiholoģijas un pedagoģijas katedra*

Ievads. 2015. gadā aktualizējās jautājums par ārvalstu iedzīvotāju (t. sk. bēgļu) uzņemšanu Latvijā, kā arī par šīs grupas izglītības iespējām un vajadzībām. Šī jautājuma risināšana ir raisījusi nepieciešamību ne tikai grozīt līdzšinējo normatīvo regulējumu, bet arī apzināt, kāda ir situācija un kādi atbalsta pasākumi ir / būs nepieciešami, kā arī kāda ir līdzšinējā pieredze Latvijas vispārējās izglītības iestādēs, strādājot ar izglītojamajiem, kuri ir dzimuši vai ilgu laiku ir dzīvojuši ārvalstīs.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Noskaidrot, kāda ir ārvalstu izglītojamo iekļaušanas prakse Latvijas vispārējās izglītības iestādēs. Metodes: normatīvo aktu un iepriekš veikto pētījumu analīze, 35 Latvijas izglītības iestāžu aptauja (direktoru anketēšana).

Rezultāti. 2015. gada 13. oktobrī Ministru kabinets ir pieņēmis noteikumus Nr. 591 "Kārtība, kādā izglītojamie tiek uzņemti vispārējās izglītības iestādēs un speciālajās pirmsskolas izglītības grupās un atskaitīti no tām, kā arī pārcelti uz nākamo klasi", kuros tostarp ir noteikts: ja izglītojamais, kurš iepriekš ir mācījies Latvijā, atgriežas no mācībām citā valstī, izglītības iestāde noskaidro izglītojamā apgūto mācību saturu un mācību sasniegumu vērtējumus, uzņem izglītojamo viņa vecumam un vajadzībām atbilstošā klasē, ievērojot iepriekš apgūtā mācību satura pēctecību, ar direktora rīkojumu nosaka viena mācību gada laikā īstenojamās valsts finansētos atbalsta pasākumus obligātās pamatizglītības ieguvei – latviešu valodas prasmes pilnveidei un mācību priekšmetu "Latviešu valoda" vai "Literatūra", vai "Latviešu valoda un literatūra", "Sociālās zinības", "Latvijas vēsture", kā arī to mācību priekšmetu apguvei, kuri atšķiras Latvijas un izglītojamā iepriekš apgūtajā izglītības programmā. Savukārt, ja citas valsts izglītojamais, kurš iepriekš nav ieguvis izglītību Latvijā, ir pieteikts uzņemšanai, izglītības iestāde noskaidro apgūto mācību saturu un mācību sasniegumu vērtējumu, novērtē izglītojamā valodu prasmes, apgūto mācību saturu un mācību sasniegumus, uzņem izglītojamo viņa vecumam un vajadzībām atbilstošā klasē, ievērojot iepriekš apgūtā mācību satura pēctecību, ar direktora rīkojumu nosaka viena līdz triju mācību gadu laikā īstenojamās valsts finansētos atbalsta pasākumus obligātās pamatizglītības ieguvei – latviešu valodas prasmes pilnveidei un mācību priekšmetu "Latviešu valoda" vai "Literatūra", vai "Latviešu valoda un literatūra", "Sociālās zinības", "Latvijas vēsture", kā arī to mācību priekšmetu apguvei, kuri atšķiras Latvijas un izglītojamā iepriekš apgūtajā izglītības programmā. Līdztekus iespējamām valodu un izglītības satura (programmas) atšķirībām, nodrošinot šādu izglītojamo iekļaušanos vispārējās izglītības iestādē, izglītības iestādes personāls var saskarties ar cita rakstura grūtībām / atšķirībām, piemēram: citas tradīcijas, pasaules skatījums, ticība / reliģija, kas aprūtinā vai vismaz daļēji ierobežo izglītojamo dalību dažādos izglītības iestādes pasākumos (piemēram, Ziemassvētki, Lieldienas, latviešu tradicionālie svētki u. c.) vai mācību stundās (piemēram, "Ētika", "Vizuālā māksla", "Sports" u. c.), prasa ievērot noteiktu ēdienkarti. Tāpat samērā bieži var būt nepieciešams tulks, lai novērtētu līdzšinējo zināšanu līmeni, izskaidrotu izglītības iestādes prasības un kārtību. Vienlaikus tas prasa no izglītības iestādes iespējami fleksibli pielāgot izglītības programmu konkrētu izglītojamo līmenim un vajadzībām, tostarp apzinoties, ka šiem izglītojamiem, lai saprastu mācību vielu, ir nepieciešams ilgāks laiks, diferencētie uzdevumi, mācību vielas papildu izskaidrošana, vieglāka valoda u. c.

Secinājumi. Pētījums liecina, ka izglītības iestādēm trūkst pieredzes / izpratnes par atbalsta pasākumu organizāciju ārvalstu izglītojamiem, latviešu valodas kā svešvalodas apguvei, kā arī līdzšinējais mācību saturs samērā bieži ir neatbilstošs reliģijas, kultūras vai valodas specifikas ziņā. Problemātiska ir izglītojamo iepriekšējo zināšanu novērtēšana, ja par pamatu tiek izmantota tikai latviešu valoda. Tāpat trūkst didaktiskā nodrošinājuma un pedagogu profesionālās kompetences pilnveides materiālu (īpaši t. s. latviešu skolu pedagogiem, lai viņus metodiski atbalstītu – mācot kā efektīvāk apgūt latviešu valodu kā otro vai trešo valodu un veiksmīgāk integrētu ārvalstu izglītojamās izglītības procesā). Tādējādi profesionālās pilnveides kursi un atbalsta materiālu izstrāde pedagogiem šobrīd ir viens no primārajiem uzdevumiem, nodrošinot ārvalstu izglītojamo iekļaušanos Latvijas vispārējās izglītības sistēmā.